

**AZ ÉRMELLÉKI
EV. REF. EGYHÁZMEGYE**

1901. ÉVI SZEPTEMBER 24-ÉN

SZÉKELYHIDON TARTOTT

RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

31

DEBRECZEN,
NYOMATOTT HOFFMANN ES KRÖNOVITZ KÖNYVNYOMDAJABAN.

1901.

**AZ ÉRMELLÉKI
EV. REF. EGYHÁZMEGYE**

1901. ÉVI SZEPTEMBER 24-ÉN

SZÉKELYHIDON TARTOTT

RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

DEBRECZEN,
NYOMATOTT HOFFMANN ES KRONOVITZ KÖNYVNYOMDAJABAN.

1901.

Az
érmelléki ev. reform. egyházmegye

1901. évi szeptember hó 24-én

Székelyhidon tartott rendes közgyűlésének

jegyzőkönyve.

Jelen voltak :

Nagy István esperes, Zsigó Endre egyh. m. gondnok
kettős elnöklete alatt

a) *Tanácsbírák :*

Egyházi résről :

Vecsey Sándor
Szathmáry Sándor
Marjai Péter
Bányai László
Fazekas Imre egyh. jegyző
Végh József h. e. jegyző

Világi résről :

Konrád László v. főjegyző
Drávetzky Béla
Fényes Endre
Fráter Zoltán

b) *As egyházak képviselőiben :*

Albis : Kalas István lelkész, Pál József g.
Álmosd : Szücs Béla l., Fráter Zoltán fg., Nagy Lajos g.
Alsó-Ábrány : K. Szabó József l., Bereczki Gabor k.
Apát-Keresztur : Csuka Ferencz l., Lente Miklós t.
5. Asszonyvására : Vecsey Sándor l., Kovács Ferencz g.

- Bagamér : Bányai László l., Silye Dániel g.
 Bályog : Molnár Mihály l., Pap Mihály g.
 Bogyoszló : Aranyi György l., Nagy József k.
 B.-Diószeg : Papp Gusztáv l., Várdai Sándor g.
 10. B.-Félegyháza : Végh Lajos l., Dekmár Gyula t
 Csokaly : Simon Elek lelkész.
 Ér-Adony : Jakab József l., Daróczi József g.
 Ér-Keserü : Fazekas Imre l., Sass Imre g.
 Ér-Köbölkut :
 15. Ér-Mihályfalva : Szathmári Sándor l., Konrád László k.
 Ér-Olaszi : Steimetz András g.
 Ér-Semjén : Végh József lelkész.
 Ér-Tarcsa : Molnár József l., Aszalós István g.
 Felső-Ábrány :
 20. G.-Petri : Takács Zsigmond l., Molnár József g.
 M.-Petri : Szathmáry János előkönyörgő.
 H.-K. Sz.-Miklós : ifj. Szabó József l., Istvándi Lajos g.
 H.-K.-Sz.-Imre : Nagy István lelkész.
 Kokad : Csontos László l., Vida Mihály g.
 25. Kécz : Balogh Imre lelkész.
 K.-Kereki : Balajti János gondnok.
 Kóly : Szentkirályi Károly l., Katona József g.
 Margitta : ifj. Balogh Ferencz l., Török István fg.
 Micske :
 30. N.-Léta : Marjai Péter lelkész.
 Ottomány : Szabó Mihály lelkész.
 Piskolt : Ablonczy József l., Erdős Imre g.
 Poklostelek : Könyves Tóth Sámuel l., Buda Mihály g.
 Szalacs : Nagy Imre lelkész.
 35. Székelyhid : id. Szabó József lelkész.
 Szentjobb : Bán Sándor l., Nagy Károly g.
 Széplak : Bódis József képv.
 Tóti : Sipos János l., Pető József g.
 Uj-Léta :
 40. Vajda : Magyar Gábor l., Szörös Mihály g.

c) *A tanítói kar részéről :*

Hajdu József tan. egyll. elnök, Molnár Antal t. e jegyző
 mint a tanítói kar képviselői és számos tanító.

Esperes Istenhez emelt buzgó ima után a gyűlést megnyitván, az alakulás történt meg, következő eredménnyel: jelen volt az elnökségen kívül, az egyházi és világi tanácsbírói kar teljes számban, továbbá 2 egyházi jegyző; 36 egyház részben lelkésze és gondnoka, részben csak lelkésze vagy gondnoka által képviselve; a tanítói testület képviselőjében, tanító egyleti elnök és jegyző; ezeken kívül több tanító s számos hallgató. — Világi aljegyző, valamint a meg nem jelent lelkészek távol maradásokat az esperesi hivatalnál előre bejelentették s így elmaradásuk igazoltnak vétetett.

1. sz. Esperes előterjeszti jelentését, úgy a tavaszi közgyűlés óta elnökileg végzett ügyekről, mint kánon szerint végzett egyházlátogatásról s ennek kapcsán a múlt évben egyházainkban tett kegyadományokról.

Közgyűlés a jelentésnek az elnökileg végzett ügyekre vonatkozó részét helyben hagyja és megerősíti; a kánonszerű egyházlátogatást illető, egyházaink vallás erkölcsi s iskoláink szellemi állapotát feltűntető részét általánosságban megnyugvással veszi tudomásul; különösen jól eső érzéssel s nagy lelki örömmel vesz tudomást a jelentés 3-ik részéből arról, hogy hit felekezetünk tagjainak szivéből a mai, elanyagiasodottnak nevezett korban sem halt ki a protestánsokat annyira jellemző egyháziasság és áldozatkészség, minek fényes bizonyítékát képezik a jelentésben részletesen feltűntetett kegyadományok. — Közgyűlés a jelentést jegyzőkönyvében egész terjedelmében kinyomatni rendeli.

Esperesi jelentés.

Nagytiszteletű és Tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

Ismét gyászszal, fájdalmas visszaemlékezéssel kell kezdenem szokott esperesi jelentésemet, mert a kit annyira megszoktunk, folytonos gyengélkedése mellett is, mint elsőt szemlélni gyűléseinken, — fáradhatatlanul munkás egyházi főjegyzőnk, Thamássy Lajost, nélkülözni vagyunk kénytelenek. — Nincsen többé közöttünk, jul. 31-én elszállott a halhatatlan lélek és az összetört cserép edényt aug. 2-án

adtuk át a földnek, de emléke élni fog és éljen is, jegyzőkönyvünk lapjain.

Elnöki intézkedéseim ezek :

1. Május 15. A piskolti ev. ref. egyháznak hozzám beterjesztett, kifogástalan tervrajz és költségvetés alapján temploma és tornya kijavítására és 5400 korona adó után való kivetésére engedélyt adtam, a helyszínen az építkezést az egyházlátogató küldöttség társaságában megszemléltem.

2. Május 27. Adonyi egyházunknak 100; M.-petrinek pedig 110 korona segélyt küldtem.

3. Dobó Gyuláné, Veres Berta margittai tanítónőt 25 éves tanítónői működése alkalmából az egyházmegye nevében üdvözöltem.

4. Dobó Sándor hajdu-böszörményi tanító „protestáns egyház történelmi irkáit“ használat végett ajánlottam, ugyanerre kérvén a közgyűlést is.

5. Junius 30. Tiszteletes Lénárt Péter atyafit, egyházmegyénk kötelékéből elbocsátottam, és helyette Tiszteletes Nagy Elek atyánkfiát, az ujlétai és sonkolyosi egyháztanács kölcsönös beleegyezésével létrejött csere alapján egyházmegyénkbe elfogadtam.

6. Julius 5. Holló József hittanszaki negyedéves hallgatót, főtiszteletű püspök ur kibocsátása alapján jul. és aug. hónapokra ideiglenes minőségben, n.-létai rendes lelkész, nagy. Marjai Péter ur mellett, a lelkészi szolgálatok végeztetésére felhatalmaztam.

7. Az álmosdi, kóly-kágyai és szentjebbi egyházak kintlevő követeléseinek behajtását, az illetékes főszolgabírói hivataltól kérvényeztem.

8. Az egyházkerületi egyházi tanácsbíró és egyházi aljegyzőre adandó szavazatokat elrendeltem, az évenként fizetendő tartozások befizetésére, a kir. tanfelügyelőség által tapasztalt hiányok pótlására, lelkészeket és egyházakat felhívtam.

9. A konventi és egyházkerületi gyűlések jegyzőkönyveit minden egyháznak megküldtem.

10. Az ér-olaszii egyház felügyeletével és a lelkész választás előmunkálatainak elkészítésével, Tiszteletes Torma Károly atyánkfiát megbíztam s tőle arról vettem értesítést, hogy olaszki meghívás útján választ lelkészt.

11. Több rendbeli kitáblázási engedélyt megerősítettem.

12. Az országos gyámintézet évi járulékait, a congrua beszámításával felterjesztettem.

Az egyházak látogatása.

Egyházainkat ez évben a *diószegi körben*: Nagyt. Vecsey Sándor, Tekintetes Fényes Endre tanácsbíró és Tiszteletes Szentkirályi Károly dékán urak látogatták meg és a mintaszerűen szerkesztett egyházlátogatási jegyzőkönyv magába foglal, az egyházi élet, a tanítás és vezetés terén előfordulható minden egyes mozzanatot, kellő méltánnyal, vagy elítéléssel, ott a hol szükséges.

A *margittai körben*: Nagytiszt. Szathmári Sándor, Tekintetes Fráter Zoltán tanácsbíró és Tiszteletes Molnár Mihály dékán urak látogatták meg egyházainkat, s küldtek terjedelmes jelentést.

A *székelyhidi* és *mihályfalvai* körökben eső egyházakat esperes, Tekintetes Zsigó Endre egyházmegyei gondnok, ifj. Szabó József, Végh József dékánok és Balogh Ferencz margittai lelkész hálás köszönetre méltó társaságban látogatta meg, Bogyoszló és Ér-Tarcsa kivételével, hol járványos betegség miatt zárva lévén az iskolák, nem jelenhetett meg.

A vallás erkölcsi állapot az egész egyházmegyében kielégítő, a templomok látogatottak, a vasárnap és ünnepnapok megünnepeltetnek, a Sacramentumok kiszolgáltattak; a tanítás eredményét tekintve 8 iskola kitünőnek, 28 jelesnek, 26 elegendőnek, 2 elégtelennek minősített; a debreczeni protestáns lap megrendelése, a kamatozó tőkepénzeknek szabályszerű kezelése, a kötelezvényeknek formászerű kiállítása minden olyan egyházban, hol szabálytalanságok fordultak elő, meghagyatott. A vedres-ábrányi egyház utasított, hogy 1651 korona értékű üres váltóit kötelezvényekkel cserélje ki; a felső-ábrányi egyháznak pedig meghagyatott, hogy 500 korouát tevő követelését hajtsa be és felhivandónak tartja számvevő székét, hogy pénz és magtár kezelési utasítással lássa el az egyházkerület. Ugyanezen jelentés felemlíti, hogy Gróf Károlyi Gyula tanyai iskolát állítván fel, az abban tanuló ref. vallásu gyermekek vallás tanítását, bályoki lelkész teljesíti minden díj nélkül, mint szintén azt is, hogy a bályoki ünnepkövetség biztosítása végett, nevezett gróf 20, Kovács

András jegyző 20, a közönség 20, együtt 60 korona adására kötelezték magukat. Végre azt is, hogy Margittán a tanköteleseknek 45%-a nem jár iskolába, mit a két tanítónak fizetett tandíj megváltoztatásával lehet orvosolni.

K e g y a d o m á n y o k :

Azonkívül, hogy az urasztalát többnyire az egyháztagok látják el.

	kor. fill.
1. Vedres-Ábrányban : Többektől a lelkész utján gyült	20.—
2. Ér-Adonyban : özv. Szathmári Gáborné, Szodorai Sára	2000.—
3. Albison : Bereczki Imre könyvekre	10.—
„ perselypénz	42.—
4. Álmosdon : két új harang kegyadományokb.	3676.—
„ Toronyóra özv. Simándi Sándornétól	1240.—
5. Asszonyvásárán : Erdei Imre orgona alapra	20.—
6. Bagaméron : Végh Istvánné, Péter Irén uraszt. terítő	400.—
„ Vályi Bálint	40.—
„ Többen hagyományoztak	238.40
7. Diószegen : Törő János ingyen iskolára	28.—
„ Balogh Mihályné közszükségre	100.—
„ Többen közszükségre	142.—
8. Félegyházán : Többen adományoztak	151.—
9. Köbölkuton : Torma Dánielné, Nagy Katalin	100.—
10. Nagy-Létán : Házbér-jövedelem lelkész adománya	200.—
„ Többektől hagyomány	40.—
„ A Takarékpénztár	20.—
11. Margittán : Báljövdelem	342.80
„ Temetkezési egylettől	133.—
„ Takarékpénztár	60.—
„ Többektől gyült	22.—
„ Perselypénz	119.86
12. Mihályfalván : Takarékpénztár	90.—
„ Dobozy Kálmán főgondnok	10.—
„ Perselypénz	33.—

Átvitel : 9278.06

	kor.	fill.
Áthozat :	9278.	06
13. Ér-Olasziban : Kövesi Ferencz s neje alapítványa	1400.—	
„ Török György hagyománya .	200.—	
14. Ottományon : Szabó Gyula az iskolásoknak	40.—	
15. Poklosteleken : A gyártelepen gyült . . .	94.—	
16. Ér-Semjénben : Szunyogh Zsigmond főgond.	600.—	
17. Szalacson : Sete Istvánné	20.—	
„ A község	60.—	
18. Székelyhidon : Többek adománya . . .	198.—	
19. H.-K.-Szentimrén : Pap Sándor és neje Marosi Juliánna orgonát építették	2000.—	
Összesen :	13890.	06

2. sz. Az esperesi jelentés első részéből:

A legmélyebb fájdalommal s a nagy veszteség élénk érzetével veszi tudomásul közgyűlés hivatalosan is, egyházmegyénk egyházi tanácsbírája és főjegyzőjének, Nagytiszteletü

Thamássy Lajos urnak

f. évi július hó 31-én történt gyászos elhunytát, s elhatározza, hogy általánosan tisztelt és szeretett főjegyzőjének, ki a nagy apostol, Pál ama magasztos szavait tartván szüntelenül szemei előtt: *„Én semmivel nem gondolok, az én életem is nekem nem drága, csak elvégezhessem örömmel a szolgálatot, melyet vettem az Ur Jézustól“* — fáradhatatlan szorgalommal, soha nem lankadó buzgósággal járt előttünk, hitfelekezetünk közügyeinek szolgálatában *„tékozolván hiven életét“*; a ki mint pap, mint honpolgár s mint a közügyek embere mindenütt és mindenekben *„hiv s igaz vala“*: neve és emléke egyházmegyénk jegyzőkönyvében egy e célra nyitandó külön gyászlapon megörökítették.

3. sz. Egyházmegyénk főjegyzőjének elhalálása folytán a főjegyzői hivatal megüresedvén, esperes felhívja közgyűlést a hivatal betöltése iránti intézkedésre.

Közgyűlés tekintettel azon körülményre, miszerint a jövő évben az általános tisztujítás külföldben is meg fog történni, e rövid időszakra nem kívánja a főjegyzői hivatalt betölteni, hanem egyhangu határozattal megbizza Fazekas Imre egyházi jegyzőt a főjegyzői hivatal ideiglenes vezetésével, Végh József érsemjéni lelkészt pedig a jegyzői teendők végzésével.

4. sz. Esperesi jelentésből megdöbbenve értesül közgyűlés arról, miszerint egyes egyházainkban a vagyonkezelés még ma is annyira hiányos, hogy az egyház vagyonát képező, kamatozó pénzüsszegek, részint kitöltetlen váltó lapok, részint szabálytalanul kiállított s teljes biztosítékot egyáltalán nem nyújtó kötvények ellenében vannak kölcsönképen kiadva, minél fogva az egyház vagyona helyenként pusztulásnak, lassankénti elenyészésnek van kitéve. — Ezen égető bajon segitendő :

Közgyűlés határozatilag kimondja, hogy az egyházak jövőben az egyházmegye által nyoma-
tandó s az egyházak által szabályszerűen kiállított kötvények ellenében kötelesek tőküket elhelyezni s utasítja házi pénztárnokot, miszerint egyházmegyei ügyésszel érintkezésbe lépven, a törvényes kellékeknek mindenben megfelelő szövegű kötvény lapokat szerkesztessen s kellő számban mielőbb nyomasson ki s azokat a kiállítási árban bocsássa az egyházak rendelkezésére. Addig is azonban utasítja, sőt fegyelmi vizsgálat terhe alatt kötelezi közgyűlés az összes egyházak presbyteriumait, miszerint az egyház vagyonát képező kölcsön összegeket szabályszerűen kiállított, tehát bélyeggel, kezesekkel s előttemező tanukkal ellátott kötvényekre helyezze el; — különös figyelembe ajánlatván, hogy az írni nem tudók kötvényei a következő záradékkal látandók el: „Mi alólirottak bizonyítjuk, hogy ezen kötelezvény tartalma, írni nem tudó adós előtt fel-

olvastatott, megmagyaráztatott s midőn kinyilatkozta, hogy azt mindenekben megértette és elfogadja, láti el keze + vonásával“ s e záradék után következzen az előttemező tanuk aláírása.

Ugyan ez ügygyel kapcsolatban felhivja közgyűlés számvevőszéket, hogy egy általánosan kötelező pénz s magtár kezelési szabályzatot készítsen s bocsásson az egyházak rendelkezésére.

5. sz. Esperesi jelentésből fájó szívvel értesül közgyűlés, azon szinte hihetetlen, de fájdalom kétségbevonhatatlan s épen azért a legnagyobb mértékben elszomorító tényről, hogy Margittán az iskola köteles ev. ref. gyermekek 45%-a nem jár iskolába s ennél fogva az értelmiségnek eddig még magas fokán állott ezen egyházunk ki van téve a rohamos visszaesés veszélyének. Amennyiben pedig e baj főforrása abban rejlik, miszerint a tanítók fizetésének legnagyobb részét, az igen magas, — a margittai egyház zömét képező kisiparosok által meg nem bírható — tandíj képezi:

Közgyűlés határozatilag utasítja a margittai ev. ref. egyház presbyteriumát, miszerint a tanítók fizetését, akár a rendelkezésére álló alapok jövedelmeinek felhasználásával, akár az egyházi adózás új alapra fektetésével, — esetleg államszegély igénybe vételével is, -- mielőbb rendezze s a magas tandíjak eltörlése, illetve méltányos leszál-
litása által, a mostani szomorú állapotokat megszüntetve, tegye lehetővé a szegényebb sorsú gyermekeknek is, hogy az iskolai nevelés jóté-
ményeit s áldásait élvezhessék.

6. sz. Olvastatott az egyházmegyei tanügyi bizottság elnökének jelentése s az általa nagy gonddal szerkesztett kimutatás, mely egyházmegyénk múlt évi tanügyi állapotát hűen tünteti fel.

Egyházmegyei közgyűlés, a midőn a jelentést tudomásul veszi s a kimutatást teljes egészében jegyzőkönyvünkben kinyomatni rendeli, felhivja egyszersmind 1-ször a canonica visitatiót végző küldöttségeket, miszerint a visitationak iskoláinkra

vonatkozó jelentéseit; 2-szor a dékánokat, hogy dékáni jelentéseiket; 3-szor az egész lelkészi kart, hogy a népiskolai statisztikai gyűjtőíveket mindenkor pontosan s az esperesi hivatal által jelzett időben bocsássák a tanügyi bizottság elnökének rendelkezése alá.

Ugyancsak ez alkalommal felhatalmazza közgyűlés tanügyi biz. elnökét, miszerint a készletből kifogyott iskola-látogatási jegyzőkönyvek helyett szerkesszen s nyomtattasson 1000 példányban czélszerűbbeket s olcsóbbakat, utasítván a házi pénztár a felmerülendő költségek megtérítésére.

Statisztikai kimutatás

az érmelléki ev. ref. egyházmegye népiskoláiról az 1900/1 isk. évről.

I. Egyházmegyénk 39 anya és 1 leány egyházában működött az elmúlt 1900/1. isk. évben 64 tanító. Ezek közül oklevéllel bir: 41, igazolvánnyal: 8, kibocsátással: 8, képesítéssel nem bir: 6. — Állandó tanító 50, ideiglenes 14. — Tanítói fizetésekre fordított egyházmegyénk 60360 koronát. — 2 osztályt vezetett: 13; 3 osztályt: 2; 4 osztályt: 24; 5 osztályt: 17; 6 osztályt: 8 tanító. — A tanítás eredményét illetőleg kitünőnek minősített: 8; jelesnek: 28; elegendőnek: 26; elégtelennek: 2 iskola.

II. Mindennapi iskola köteles volt, fiu: 3060; leány: 2877; együtt: 5937. — Ezek közül egyházunk iskolájába járt fiu: 2718; leány: 2357, együtt: 5075. — Felsőbb nyilvános iskolába fiu: 17; leány: 18. — Más felekezetű vagy állami iskolába járt fiu: 88; leány: 91, együtt: 179. — Iskolába járók főösszege tehát fiu: 2823; leány: 2466, összesen: 5289. — Iskolát idő előtt elhagyott fiu: 84; leány: 173, együtt: 257. — Iskolába egyáltalában nem járt fiu: 153; leány: 238, együtt: 391, tehát a tankötelesek 6.5%-a. Egyházunk iskolájába járt más felekezetű fiu: 83; leány: 65, együtt: 148. — Ismétlő iskola köteles volt 1266 fiu; 1213 leány; együtt: 2479. — Egyházunk ismétlő iskolájába járt ezek közül fiu: 697; leány: 549, együtt: 1246. — Községi vagy állami ismétlő iskolába járt fiu: 138; leány: 102, együtt: 240. — Felsőbb iskolába fiu:

13; leány: 2, együtt: 15. — Iskolába járók fősszege fiu: 848; leány; 653, együtt: 1501. — Iskolába nem járt fiu: 418; leány: 560, együtt: 978. — Tehát a tankötelesek 39 4%-a. Ismétlő iskola egyáltalán nincs: Albison, Bályokon, Bogyoszlón, Csokalyon, Félegyházán, Kólyon, Ottományban, Piskolton, Poklosteleken, Szent-Miklóson és Szent-jobbon. Csupán a fiuk részére van Margittán, Szalacson és Széplakon.

III. I—IV. osztályu iskola van egyházmegyénkben: 15; I—V. osztályu: 21; I—VI. osztályu: 16. Ismétlő iskola egy éves tanfolyamu: 15; 2 éves: 8; 3 éves: 11.

IV. Iskolai butorok darab száma: 1055; ennek beszerzési értéke: 12240 korona. Taneszközök beszerzési értéke 2869 korona.

V. Faiskola van 22 helyen, ezek közzül céljára fordittatik: 17; idegen: 5.

VI. Az iskolai tanítás 7 hóig tart 1 helyen (Tóti), 8 hóig 6 helyen, 9 hóig 9 helyen, 10 hóig 21 helyen.

VII. Iskola fentartás céljára fordított egyházmegyénk 66728 koronát.

7. sz. Olvastatott Vaday József nagyváradai igazgató tanítónak megkeresése, melyben „Protestáns Jellem“ czimü művét ajánlja iskoláinkban elfogadásra.

Mint csakugyan jellemképző s protestáns szellemben irott olvasó könyv, mely a hithősök emlékét vési be a gyenge gyermeki keblekbe, iskoláinkban való használatra melegen ajánltatik.

8. sz. Ugy esperes mint tanügyi bizottság elnökének jelentése felhivja egyházmegye figyelmét Dobó Sándor h.-böszörményi tanító „Protestáns egyháztörténelmi irkáira“ s azoknak iskoláinkba leendő bevezetését ajánlja.

Közgyűlés a jelzett „irkákat“ mint a melyek az eddig megjelent példányokból láthatólag valóban hézagot pótolnak s a protestáns öntudat fejlesztését s erősbitését nemcsak a tantermekben, hanem azokon kívül a nép körében is előmozdítani hivatvák, egyházmegyénk tanítói karának figyelmébe a legmelegebben ajánlja.

9. sz. Olvastatott a főtiszteletű püspök urtól 1203. sz. alatt leküldött országos belmissió egyesület alapszabály tervezele.

Lelkészi értekezletünk véleménye alapján ezen hit és erkölcsi életünket nemesítő egyesület egyházaink s lelkészeink figyelmébe a legmelegben ajánltatik.

10. sz. Olvastatott a nagyváradí ev. ref. leány internátus működésének 4-ik évről megküldött jelentés és az 1901/902. tanévre vonatkozó költségelőirányzat. A jelentés szerint az 1901. tanévben az intézetben 33 növendék helyeztetett el, kik közzül 13 növendék általános kitünő, 10 növendék általános jeles, és 10 növendék általános jó osztályjegyet nyert. A költségelőirányzat szerint a fedezet 10948 korona; a szükséglet 10191 korona; e szerint a maradvány 757 korona.

Örömmel vétegett tudomásul.

11. sz. Olvastatott az érmelléki ev. ref. tanító egyesület 1901. évi szeptember 9-én tartott gyűlése jegyzőkönyvének 10. szám alatt foglalt, következő indokolt indítványa. „Az ev. ref. lelkészek és tanítók gyermekei, egyházkerületünk közép és felső iskoláiban, — ha és a meddig arra érdemesek — feltétlen tandíjmentességben és mindennemű iskolai jótétemények, mint például tápintézet, bentlakás, ingyen tankönyvek elnyerésében, kivéve természetesen a családi alapítványokat — elsőbbséggel birjanak, s a felvétel azokra nézve megkönnyítettessék és biztosítottassék“.

Az egyházmegyei közgyűlés a beterjesztett indítványhoz örömmel hozzájárul, s hogy az abban kitűzött cél annál biztosabban elérhető legyen, az egyházmegyei közgyűlés által egyhangulag elfogadott indítványt, összes indokaival együtt, pártolás és hozzájárulás végett az egyházkerület kebelében lévő testvér egyházmegyékhez áttétetni rendeli, felkérvén az egyházmegyéket, hogy azt a jövő évi tavaszi egyházkerületi közgyűléshez terjesszék fel. Egyházmegyei közgyűlésünk az indítványt szintén a tavaszi egyházkerületi közgyűlésre fogja felterjeszteni.

12. sz. Tárgyalás alá vétetett az egyházkerület által az egyházmegyékhez véleményezés végett utalt nagyfontosságú ügyek egész sorozata, melyekre lelkészi értekezletünk javaslata alapján egyházmegyénk a következőkben állapotodott meg :

I.

1. Az egyetemes iskolai alap megteremtését jelenben nem látjuk kivihetőnek, a helyett az egyházfentartási alap létesítését sürgetjük, mely mint gyermekét, az iskolákat is táplálni hivatott s mely vagyunk marad ; míg az iskolai alap. nem lehetetlen, hogy általános állami népnevelés behozatala esetén, bármily keservesen gyűjtöttük is, elvételnek tölünk.

2. A parochiális könyvtárakat illetőleg, egyházmegyénk, bár szükségesnek véli azok felállítását, de a létesítés keresztülvitelét bizonyos formákhoz nem köti ; egyházmegyénk egy régi s ez irányu határozata szerint kövessen el a lelkész mindent a könyvtár felállítása érdekében, a helyi viszonyok figyelembe vételével, újabb terhek kivetése nélkül. Alapot képezhetnek, tömeges tankönyv rendelések esetén, a szállítók által engedélyezni szokott 10% jutalék.

3. A csonka és kegyeleti évet illetőleg, egyházmegyénk a következő álláspontra helyezkedik : a kegyeleti év feltétlenül törlendő. A csonka év tartamáig — mely 6 hóban állapítandó meg — a jövedelmet élvező özvegy tartozik helyettesről gondoskodni, s a helyettes ez idő alatt koszttal és lakással eljátni. Congruás lelkész özvegyénél a segéd lelkész készpénz fizetését, — mely legfeljebb havi 40 korona lehet — teljesítse az államsegélyből nyert s fokozatosan fejlesztendő kápláni alap ; a nem congruás lelkészek özvegyei mellett alkalmazott segédlelkészek készpénzfizetését pedig a csonka év alatt, fizesse az egyházmegyei pénztár.

4. Népiskolai tantervünk revisiója tárgyában készített munkálatát egyházmegyénk már előzőleg illetékes helyére juttatván ; ezuttal annak újabb tárgyalásába nem bocsátkozik.

5. Más felekezetűek elemi iskolájába járó ev. ref. növendékek vallásos oktatásáról gondoskodni, a presbyte-

riumnak kötelessége. Községi s állami iskolákban a vallás-oktatást a fentartó hatóság tartozik illő díjazás mellett teljesíteni az egyház által javaslatba hozott vallástanítók által. A középiskolákban, a vallástanítók óradijait, mely más rendes tanár óradijainál kevesebb nem lehet, fizesse az államtól e célra kieszközölt segélyből az egyetemes egyház, illetve az illetékes egyházkerület.

II.

A legközelebb összeülendő zsinat elé, alábbi indítványokat s módosításokat kívánja egyházmegyénk felterjeszteni:

a) Az egyházi adózásra nézve egyetemes kulcs állapíttassék meg, a szathmári értekezlet alapelveinek tekintetbe vételével. Az 1848. XX. t. cz. határozmányai alapján az összes hazai ref. egyházközségek fedezetet nem találó szükségletei — milyenek a lelkész fizetésén kívül, az egyház mindennemű más természetű kiadásai — állami hozzájárulásból fedeztessenek. Az egyház ös autonom jogainak megőrzése mellett kiutalandó ezen állami hozzájárulás mértéke s módja, általában ezen intézménynek mielőbbi fokozatos életbeléptetése, részünkre országos törvényben biztosíttassék.

b) A belhivatalnokok fizetései — az érvényben levő fizetés levelek alapján — fixiroztassanak, nem ingadozván a községben levő ágyak és párok száma szerint; a tiszta, határozott összegben megállapított fizetésben levén alapot a kiegészítésül nyerendő államsegély nagy kérdése is.

c) Érvényben levő zsinati törvényeink 18. §-ának *b* pontjához pótlásképen új törvényeinkben felveendőnek véleményezzük: „gondnok választás alkalmával a kijelölési jog a presbyteriumra bizatik“.

d) A lelkészi nyugdíjintézet haladéktalan felállítása új törvényeinkben kimondandó; a kivitel módozatának megállapítása, méltányos államsegély kieszközlése az egyes kerületek meghallgatása után a Conventre bizatnék.

e) Tanár, tanító helyét évközben ne változtathassa, üresedésbe jött hely, évközben helyettessel töltendő be.

f) A lelkészek szolgálati évei, ne a második, hanem az első lelkészképességi vizsga sikeres letételétől számítassanak.

g) A közalap tőkének kezelése — az eddigi kezelési mód megszüntetésével — bizassék az egyes egyházkerületek, illetve egyházmegyékre, s engedtessek meg a biztosítékot nyújtó egyházaknak is, miszerint évi közalapi járulékaikat esetleg kötvény ellenében visszatarthassák, azt a helyi szokás szerint gyümölcsöztessék, az évi 4%-ot a közalaphoz beszolgáltatván, a nyert kamat különbözetet fordíthassák az egyház szükségére. Így nyújthat minden egyháznak saját pénze után némi kis anyagi előnyt a közalap.

h) Az újonnan választott lelkészek ünnepélyes beiktatása, az egyház javainak leltár mellett leendő átadása, tétessék új törvényeinkben az egyházmegyei elnökség elmulaszthatatlan kötelességei közé.

i) A papi egyenruha legyen nélkülözhetetlen a lelkész hivatalos ténykedésénél. A külsőségekre sokat adó nép szemében, a mai, egyéni ízléseink szerint váltakozó ruha formák nem ritkán keltenek visszatetszést. Legyen egységes papi ruhánk, melynek viselése keltsen tiszteletet, s legalább szolgálat végzésekor különböztesse meg a papot, a legtöbb esetben velünk ma egyforma ruhát viselő temetkezési intézet egyenruhás alkalmazottaitól. Összeülendő zsinatunk figyelme, e kérdés tisztázására különösen felhívandó.

k) A 15 kros iskolai pótdó eltörlésének, mihamarábbi keresztülvitelére is óhajtjuk felhívni a zsinat figyelmét.

Fenti pontokra óhajtja egyházmegyénk az összeülendő zsinat magas figyelmét felhívni, első helyen hangoztatván azok között természetesen az 1848. XX. t. cz. határozmányainak mihamarábbi s legalább is progressiv életbe léptetését.

13. sz. Olvastatott az álmosdi ev. ref. egyház kérvénye, melyben az ez évi canonica visitáció által is tartatatlannak minősített fiiskolai tanterme helyett 1519 kor. 80 fillér költséggel egy új tanterem építéséhez kéri az egyházmegye jóváhagyását.

Közgyűlés a beterjesztett tervrajz czélszerűsége a költségvetés előnyös volta alapján az engedélyt örömmel adja meg, annyival inkább, mivel ezen újabb építkezés, az okos előrelátás

folytán megtakarított fillérekből eszközöltetik, a hívek újabb megterhelése nélkül.

14. sz. A poklosteleki ev. ref. egyház presbyteriuma, az egyházat terhelő átalakítási költség leírása végett, a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi közgyűléshez intézett kérvényének pártoló felterjesztését kéri.

Közgyűlés a poklosteleki kicsiny, nemzetiségek közzé ékelt s tetemes adósság súlya alatt roskadozó egyház kérvényét, a legmelegebben ajánlja a Főtiszteletű és Méltóságos egyházkerületi közgyűlés figyelmébe, meglevén győződve a felől, hogy itt e régi, a mai nemzedék által nem is ismert eredetű követelés szigorú behajtása, a különben is zilált anyagi helyzetben levő egyház végromlását vonhatná maga után; míg a méltányos engedékenység az egyház fentartásáért ma is egész önfeláldozással küzdő hívek kitartását s buzgó áldozatkészségét csak fokozni fogja.

15. sz. Olvastatott a poklosteleki ev. ref. lelkész kérvénye, melyben rámutatva a bihari ev. ref. egyházmegye azon törekvésére, mely szerint az 1900. évi őszi egyházkerületi közgyűlés 257. jegyzőkönyvi, majd az 1901. évi konvent 88. jegyzőkönyvi száma alatt látható javaslat szerint, az érmelléki ev. ref. egyházmegye kebeléről a Tataros községi és bányatelepi s még néhány község területén levő ev. ref. híveket a saját hatásköre alá „Tataros“ központtal létesítendő missiói telep alakjában akarja átvenni: közgyűlést ezen törekvés elleni tiltakozásra s ezen tiltakozásnak a Főtiszteletű és Méltóságos egyházkerületi közgyűlés elé terjesztésére kéri.

Közgyűlés a bihari ev. ref. egyházmegyének fentemlített tervezete, egyházmegyénk rovására eső térfoglalása ellen a leghatározottabban óvást tesz, s tekintve azon körülményt, hogy Tataros s a tatarosi bányatelep, ugyszintén a szórványokban levő ev. ref. hívek lelki gondozása évek hosszú sora óta a poklosteleki lelkész hatáskörébe tartozott s tartozik ma is; tekintve hogy a poklosteleki lelkész javadalma a tatarosi bányatelep

telep s a szórványoknak a bihari egyházmegyéhez kapcsolása folytán, érzékeny veszteséget szenvedne s tekintve végül hogy a poklosteleki lelkész a többször említett bányatelep s szórványokban lakó hivek lelki gondozását, lelkiismeretes hűséggel s odaadó buzgósággal teljesíti — a mint azt a beterjesztett missiói jelentés is igazolja : — teljes tisztelettel kéri a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi közgyűlést, miszerint a bihari egyházmegye fentjelzett tervezete ellen a Főtiszteletű és Méltóságos konvent előtt tiltakozni, a tatarosi bánya telep s a szórványoknak a poklosteleki egyházhoz tartozását érintetlenül hagyatni, illetve egy netalán „Tataros“ központtal létesítendő missiói telepnek a poklosteleki anya egyházhoz csatolását javaslatba hozni s kieszközölni méltóztassék.

16. sz. Olvastatott a poklosteleki ev. ref. lelkész jelentése az általa gondozott missiói körről, mely jelentésben egyszersmind 400 korona missiói segélyt kér.

Közgyűlés a jelentést örvendetesen veszi tudomásul, jelentéstevő lelkésznek odaadó munkálkodásáért teljes elismerését nyilvánítja és őt a kért missiói segélyre a Főtiszteletű s Méltóságos egyházkerületi közgyűlés pártoló figyelmébe a legmelegebben ajánlja.

17. sz. Olvastatott a poklosteleki ev. ref. egyháztanács kérvénye, melyben — égető szükségétől kényszerítve — az egyházmegye utólagos jóváhagyása reményében, esperesi és püspöki engedélyezés mellett felvett 6000 koronás kölcsön ügylet megkötéséhez a jóváhagyást kéri:

Közgyűlés, nem azért, mert a kölcsön ügylet érdemileg immár el van intézve, hanem mert ismeri a poklosteleki egyház zilált anyagi viszonyait, a melyek közt egy mérsékelt % melletti hosszabb lejáratu kölcsön szerezhete valóságos jótéteménynek tekinthető: a kölcsön felvételéhez utólagosan készséggel adja engedélyét s annak felvételét helyben hagyja.

18. sz. Olvastatott a szentjobbi ev. ref. egyháztanácsnak az iránti határozata, mely szerint a belhivatalnokok évi 12 öl fa-illetménye helyett 60 frt = 120 korona fizettségük.

Az egyházmegye a megváltáshoz elvileg hozzájárul, azonban a megváltást, az állami kiegészítés megnyeréséért benyújtott bevallási ivben kitüntetett érték szerint engedi meg.

19. sz. Olvastatott Bán Sándor szentjobbi ev. ref. lelkésznek az iránti kérvénye, miszerint 28 korona 80 fillér szolgálmány díjját, a volt gondnok Ozsváth Sándoron és a jelenlegi gondnokon Nagy Károlyon behajtatni kéri.

A kérvény esperes urnak azon megbizással adatik ki, hogy az illető gondnokoknak hagyja meg, miszerint kérvényező lelkész követelését haladéktalanul fizessék ki.

Segély kérvények.

20. sz. Olvastatott Bán Sándor szentjobbi lelkész kérvénye, rendkívüli államsegélyre ajánlata végett.

Közgyűlés e rendkívül nehéz anyagi viszonyokkal küzdő s testi erejében s egészségében nagy mérvűleg megrongált lelkészt, a kért segélyre a legelső sorban s a legmelegebben ajánlja.

21. sz. Olvastatott Szebeni József k.-kerekii tanító kérvénye, melyben rendkívüli államsegélyre ajánlata kéri.

Közgyűlés tekintettel folyamodó csekély javadalmazására, nagyszámu családjára s szenvedett anyagi káraitra őt a kért segélyre melegen ajánlja.

22. sz. Olvastatott Molnár Antal bagaméri tanító kérvénye, rendkívüli államsegélyre ajánlata végett.

Közgyűlés kérvényezőt, mint csekély jövedelmű tanítót, a családjában előfordult súlyos kór-esetre tekintve is, melegen ajánlja a kért segélyre.

23. sz. Az alsó-vedres ábrányi ev. ref. egyház, a reform. segély egyleti pénztárból leendő segélyezettetés iránti kérvényének pártoló felterjesztését kéri.

Közgyűlés egyházmegyénk e legkisebb, idegen nemzetiség s felekezetek közzé ékelt s a lét és nem lét nagy kérdése közt folyton hányódó egyházunkat a kért segélyre a legmelegebben ajánlja.

24. sz. Olvastatott az ér-donyi ev. ref. egyház kérvénye a ref. segély egyleti pénztárból leendő segélyezettése iránt.

Közgyűlés e csekély népességű, teljesen vagyontalan s nagy anyagi zavarokkal küzdő egyházat, a kért segélyre melegen ajánlja.

25. sz. Olvastatott az a -kereszturi egyháznak, a reform. segély egyleti segélyre ajánltatása iránti kérvénye.

Közgyűlés ez igen kicsiny, teljesen vagyontalan, nemzetiségek közt élő egyházat a kért segélyre melegen ajánlja.

26. sz. A monos petrii ev. ref. leány egyház a reform. segély egylet pénztárából segélyezettetés végelt benyújtott kérvényének pártoló felterjesztését kéri.

Közgyűlés e csekély népességű idegen nemzetiség s felekezet közt élő s nagy anyagi zavarokkal küzdő leányegyházat a kért segélyre igen melegen ajánlja.

27. sz. Olvastatott a poklosteleki ev. ref. egyház kérvénye a reform. segély egyleti választmányhoz intézett segély kérvényének pártoló felterjesztése végett.

Közgyűlés e kevés népességű s helyzeténél fogva úgy nemzeti, mint hitfelekezeti tekintetben fontos missiót teljesítő s nagy szegénységgel sújtott egyházat a kért segélyre a legelső sorban s a leghathatósabbban ajánlja.

28. sz. Olvastatott a szentjobbi ev. ref. egyház reform. segély egyleti segélyért benyújtott kérvénye, melynek pártoló felterjesztését kéri.

Közgyűlés e kicsiny s nagyon szegény egyházat a kért segélyre melegen ajánlja.

29. sz. Az ér-adonyi ev. ref. egyház közszükségleteinek fedezésére 448 korona segélyt kér közalaphól s ezen kérvényének pártoló felterjesztését kéri.

Közgyűlés e csekély népességű s rendkívül súlyos anyagi viszonyok közt levő egyházat a kért s valóban megérdemelt segélyre igen melegen ajánlja.

30. sz. Olvastatott a poklosteleki ev. ref. egyház kérelme, a közalapi pénztárból 400 korona segélyérti kérvényének pártoló felterjesztése végett.

Közgyűlés e csekély népességű s az adósság terhe alatt roskadozó egyházat a segélyeztetésre a legelső sorban ajánlja.

31. sz. A monos-petrii ev. ref. leány egyház a közalapi pénztárból temploma tetejének kijavítására 484 korona segélyért folyamodik.

Közgyűlés ez igen kevés népességgel bíró, nagyon szegény, csak segélyezés által fentartható, de nemzetiség közzé ékeltségénél fogva missiót teljesítő leányegyházat a kért segélyre a legmelegebben ajánlja.

32. sz. A szentjobbi ev. ref. egyház a közalapi pénztárból 200 korona segélyt kér s ezen kérelmének pártoló felterjesztését kérelmezi.

Közgyűlés e nagyon csekély népességű s teljesen vagyontalan egyházat a segélyeztetésre igen melegen ajánlja.

33. sz. Olvastatott az álmosdi ev. ref. egyháztanács kérvénye, melyben jelenti miszerint Vargha Etelka ideiglenes minőségben alkalmazott tanítónő oklevelét a nagyváradi róm. kath. tanítónőképző intézetben megszerezvén, hivatalában állandósította s kéri az egyházmegye részéről eljárása megerősítését.

Közgyűlés Vargha Etelka álmosdi elválasztott

tanitónőt állásában megerősíti s egyházmegyénk kötelékébe bekebelezi ugyan, de csak azon határozott kikötéssel, hogy amennyiben nevezett tanitónőnek képesítési okmányában nincs határozottan kitüntetve, hogy a hittanból melyik felekezet vizsgáló bizottsága előtt tett vizsgát, e hiányt egy év leforgása alatt pótolja s a hittan és éneklésből készülségéről hitfelekezetünk illetékes hatósága által kiállított bizonyítványát esperesi hivatalhoz adja be. Egyben utasítja közgyűlés úgy választó egyházat, mint elválasztott tanitónőt a bekebelezési díjnak egyházmegyénk házipénztárába leendő pontos befizetésére.

34. sz. Az ér-keserői ev. ref. egyháztanács Melegh Dezső ideiglenes minőségben alkalmazott tanítójának ezen minőségében még egy évre megerősítését kéri.

Közgyűlés Melegh Dezső tanitót, érkeserői tanítói állásában ideiglenes minőségben — egy évre — megerősíti.

35. sz. A szalacsi ev. ref. egyháztanács Gál Ferencz ideiglenes minőségben alkalmazott tanítójának megerősítését kéri.

Közgyűlés Gál Ferencz tanitót ezen állásában ideiglenesen — egy évre — megerősíti.

36. sz. A tóti-i ev. ref. egyháztanács Tóth Lajos ideiglenes minőségben alkalmazott tanítójának megerősítését kéri.

Közgyűlés Tóth Lajos tanitót állásában ideiglenesen egy évre megerősíti.

37. sz. Ezen jegyzőkönyv hitelesítésével megbizattak: Szathmári Sándor érmihályfalvai lelkész, tanácsbíró, Bányai László bagaméri lelkész, tanácsbíró és Fazekas Imre egyh. jegyző.

Az 1—5. 8. 14—17. és 20—37. számokat jegyezte: Fazekas Imre egyh. jegyző.

A 6. 7. 9. 12. és 13. számokat jegyezte : Végh József
h. jegyző.

A 10. 11. 18. 19. számokat jegyezte : Konrád László
v. főjegyző.

Hitelesített Ér-Mihályfalván 1901. okt. 31-én.

Fazekas Imre,
egyh. m. e. jegyző.

Szathmári Sándor,
Bányai László.

T Á R G Y M U T A T Ó.

1. sz. Esperesi jelentés, tudomásul vétetik s egész terjedelmében kinyomatni rendeltetik.

2. sz. Egyházmegyénk elhalt főjegyzője, Nt. Thamássy Lajos urnak neve s emléke külön gyászlapon megörökíttetni határoztatik.

3. sz. A főjegyzői hivatal ideiglenes vezetésével Fazekas Imre egyh. megyei jegyző; a jegyzői teendők végzésével Végh József érsemjéni lelkész megbizatik.

4. sz. Egyházi pénzek csak szabályszerűen kiállított kötvényre adhatók, megfelelő kötvények nyomtatására házi pénztárnok utasittatik.

5. sz. A margittai egyház presbyteriuma utasittatik ugy a tanítók fizetésének rendezésére, mint a mostani magas tandíjak méltányos leszállítására.

6. sz. Tanügyi bizottság elnökének jelentése tudomásul vétetvén, annak egyházmegyénk tanügyi állapotát feltüntető része kinyomatni rendeltetik.

7. sz. Vaday József nagyváradai ig. tanító Protestáns jellem czimü műve az iskolákba bevezetésre ajánltatik.

8. sz. Dobó Sándor h.-bösszörményi tanító „protestáns egyháztörténelmi irkái“ a tanítók figyelmébe ajánltatnak.

9. sz. A belmissiói egyesület a lelkészek és egyházak figyelmébe ajánltatik.

10. sz. A nagyváradai leány internátus jelentése s költségeloirányzata, tudomásul vétetik.

11. sz. Az egyházmegyei tanító-egyesület indítványa a testvér egyházmegyékkel hozzájárulás végett közöltetni s tavaszi egyházker. közgyűlésre felterjesztetni rendeltetik.

12. sz. A főtiszt. egyházkerület által beküldött ügyekre vélemény adatik; az összeülendő zsinat elé indítványok terjesztetnek s módosítások javalltatnak.

13. sz. Az álmosdi egyháznak iskolaépítésre engedély adatik.

14. sz. A poklosteleki egyház kérvénye, az átalakítási költség leírása tárgyában pártolólágg felterjesztetik.

15. sz. A bihari egyházmegyének, a tatarosi bányatelep s szórványok elkapcsolási tervezete ellen — poklosteleki lelkész kérvénye folytán — óvás tétetik s az ügy a főtisztt. egyházkerület elé felterjesztetik.

16. sz. A poklosteleki lelkész missiói jelentése elismeréssel tudomásul vétetik s lelkész missiói segélyre ajánltatik.

17. sz. A poklosteleki egyház 6000 korona kölcsön felvételéhez az utólagos engedély megadatik.

18. sz. A szentjobbi belhivatalnokok failletményének pénzértékben megváltása, a Congrua alapját képező bevallási ív értékelése szerint engedélyeztetik.

19. sz. A szentjobbi gondnokok lelkész szolgálmány díjjának kifizetésére esperes utján utasittatnak.

20—22. sz. Rendkívüli államsegélyért folyamodók kérvényei pártolólágg felterjesztetnek.

23—28. sz. Reform. segély egyleti segélyért folyamodó egyházak kérvényei pártolólágg felterjesztetnek.

29—32. sz. Közalapi segélyért folyamodó egyházak kérvényei pártolólágg felterjesztetnek.

33. sz. Vargha Etelka okleveles tanítónő, az álmosdi tanítónői állásban — a kitüzött feltétel betartása mellett — megerősittetik.

34. sz. Melegb Dezső az érkeserüi tanítói állásban ideiglenes minőségben megerősittetik.

35. sz. Gál Ferencz a szalacsi tanítói állásban ideiglenes minőségben megerősittetik.

36. sz. Tóth Lajos a tóti-i tanítói állásban ideiglenes minőségben megerősittetik.

37. sz. A jegyzökönyv hitelesítésével Szathmári Sándor, Bányai László és Fazekas Imre megbizatnak.

Kiadta : *Fazekas Imre,*

egyh. m. e. jegyző.

